

"Zmerni pacifizem je težko braniti"

Z MAG. FIDERIKOM KLAMPFERJEM, ASISTENTOM NA ODDELKU ZA FILOZOFIJO MARIBORSKE PEDAGOŠKE FAKULTETE

EX CATHEDRA

Mag. Friderik Klampfer, asistent na oddelku za filozofijo mariborske pedagoške fakultete je filozofija in sociologija kulture študiral na ljubljanski Filozofski fakulteti, kjer je diplomiral leta 1991. Štiri leta kasneje je magistriral na temo praktična racionalnost in moralnost, po usposabljanju na univerzah v Gradcu, Trstu, Würzburgu in na Politehnični šoli v Parizu pa v Mariboru končuje doktorsko disertacijo z naslovom Motivacija in razlogi za moralno ravnanje.

Nedavno ste imeli v Multimedijem informacijskem centru Kibla v mariborskem Narodnem domu v okviru ciklusa predavanj Vesele znanosti aktualno predavanje o pravičnih in nepravilnih vojnah, v katerem ste dokazovali, da je tradicionalni seznam moralno opravičljivih ciljev vojne preobširen in da vsaj eden izmed njih - obramba državnih meja in politične ureditve pred zunanjo agresijo - ne more priskrbeti zadovoljivega upravičenja za ubijanje v vojni. Že med predavanjem vam je uspelo vzpodbuditi burno razpravo.

"Zmerno pacifistično stališče, ki sem ga zagovarjal na predavanju, je težko braniti, ker imajo ljudje močne intuicije, da so pač vsaj nekatere oblike obrambnih vojn pravične in opravičljive. Odmevi so vedno kritični, razprave pa vroče. Čeprav imajo vsi ljudje moralne zadržke in odpor do ubijanja, imajo do vojn popolnoma druga stališča. Vojna je čuden fenomen, ko se človek na neki način tega odpora znebi, mene pa je zmeraj zanimalo, zakaj ljudje v vojni zmeraj pozabijo, da je ubijanje moralno problematično."

Tovrstna predavanja so gotovo koristna, če vemo, da znanost, filozofska pa še posebej, vse prevečkrat ne zapusti fakultetnih kabinetov in predavalnic.

Osnovna ideja predavanj je bila, da so tudi filozofske teme lahko zanimive za širšo javnost. Na eni strani na takšnih predavanjih načelnamo vprašanja, o katerih se v družbi ne razpravlja na za-

dovoljiv način, oziroma so odgovori nanja mnogokrat le čustvene reakcije ali posledice predsodkov, na drugi strani pa je z njimi mogoče predstaviti filozofski način razmišljanja, kjer je treba vsako stališče racionalno podpreti, ne da bi bilo kakšno od njih vnaprej izključeno.

Že po obisku predavanj bi lahko sklepali, da ima filozofija v Mariboru veliko zagovornikov, nedavno pa so začeli delovati tudi tako imenovani Zofijini ljubimci. Kdo se pravzaprav skriva za tem imenom?

"Gre za iniciativo, ki jo je sprožil mag. Boris Vežjak, prav tako asistent oddelka za filozofijo na naši fakulteti. Okoli sebe je zbral skupino študentov in ljubiteljev filozofije, z namenom da bi v javnosti, skozi nam dostopne medije propagirali filozofske in splošno humanistične teme. Vse skupaj se je začelo lansko jesen kot radijska oddaja z istim naslovom na radiu Marš, v letošnjem letu pa smo svojo dejavnost razširili še na organizacijo predavanj in okroglih miz. Njegova ideja je bila, da morajo tudi filozofi kaj povedati o aktualnih družbenih vprašanjih, zato je del oddaje posvečen refleksijam o dogajanjih v politiki, kulturi in družbi nasploh, del pa je posvečen čisto strokovnim temam, ki jih skušamo predstaviti na po-

ljuden način." Bi potem na osnovi vašega prizadevanja lahko trdili, da smo v slovenskem prostoru humanistiki in sploh filozofiji naklonjeni manj, kot si zasluži?

"Glede javnega odmeva bi težko sodil, saj imajo predavanja zadosten odmev, bi pa lahko vsaj za filozofijo potožil, da ji v srednjih šolah ni namenjena zadostna pozornost. Filozofija le nekako privzgaja kritično mišljenje in uči najširša znanja ter spretnosti, ki so nedvomno koristna za bodoče znanstvenike vseh profilov."

Znane so težave, ki se pojavljajo v zvezi s samo definicijo filozofije. Kaj filozofija pomeni vam?

"Filozof izhaja iz vsakodnevnega razmišljanja o svetu in našem mestu v njem. Razdovinsko je bilo to razmišljanje podlaga znanstvenemu mišljenju, ki je z uporabo znanstvenih metod, z opazovanjem in eksperimentom ta spoznanja deloma potrdilo in deloma ovrglo. Naloga filozofov je analizirati najsplošnejše kategorije, s pomočjo katerih razmišljamo o sebi in svetu. Analitični tip filozofiranja, ki ga gojimo na oddelku, se tako ukvarja s pojmi, ki so temeljni tako za zdravstvene in znanstvene razlake o svetu: pojmi identitete, vzročnosti, možnosti, nujnosti... Končni cilj filozofije je resnično spoznanje, metode pa so različne v različnih filozofskih šolah. Ta, ki jo gojimo mi, je metoda kombinacije pojmovne analize in empiričnih spoznanj, se pravi, da se ne zadovoljimo zgolj z vsakodnevnimi zaznavami, ampak črpamo iz spoznanj naravoslovnih in družboslovnih znanosti."

Mariborska Pedagoška fakulteta je nedavno postala sedež Evropskega združenja za analitično filozofijo. Najbrž vam to veliko pomeni.

"Da, na lanskoletnem kongresu evropskega združenja za analitično filozofijo v angleškem Leedsu je bil profesor dr. Nenad Mišević izvoljen za novega predsednika. To samodejno pomeni, da je sedež tega združenja poslej v Mariboru, in da bo

mariborski oddelek leta 1999 pripravil vseevropski kongres analitičnih filozofov, za kar so priprave že stekle. Pričakujemo okoli dvesto filozofov iz Evrope in od drugod, kar bo nedvomno svojevrstna promocija študija, mariborske Pedagoške fakultete in mesta v celoti."

Kako pa sodelujete z oddelkom za filozofijo ljubljanske Filozofske fakultete? Glede študija filozofije obstajajo namreč razlike.

"Sodelovanje je kar redno, predvsem pri organizaciji simpozijev in kongresov. Poglavitna razlika med študijem filozofije na Pedagoški fakulteti v Mariboru in študijem na Filozofski fakulteti v Ljubljani je v tem, da so naši diplomanti bodoči profesorji filozofije na srednjih šolah. Čeprav je študij na mariborski fakulteti, vsaj v osnovi, namenjen temu, da se oblikujejo srednješolski profesorji filozofije, si prizadevamo, da bi se čimveč naših študentov po diplomii odločilo nadaljevati s študijem. S podiplomskim študijem smo na oddelku pričeli pred dvema letoma. Lani smo imeli tri študente, letos pa so vanj vključeni štirje. Naša želja je, da bi bil takšen študij bolj množičen, ker je v dodiplomskem študiju mogoče ponuditi le osnovna znanja, kljub temu, da našim študentom sodelovanje v programu Tempus omogoča redno študijsko usposabljanje na univerzah v Sheffieldu, Parizu in Gradcu. V podiplomski seminar vključujemo sedaj tudi študente četrtih letnikov in absolvente ter jih skušamo navaditi na čim bolj samostojno delo. Pri svojem vsakodnevem delu namreč opažam, da študentje niso navajeni samostojnega dela in mislim, da bi glede tega na srednjih šolah morali storiti več."

Dario Svetelj

90 let naše največje filmske zvezde

Velike oči in igralski talent

RAZSTAVA V SPODNJIH PROSTORIH MODERNE GALERIJE

Brrr, kako čas beži. In kako je neizprosno. Najbolj do tistih, ki jim ga vedno zmanjkuje in ki so se zato pustili ujeti vanj, seveda le na filmskem traku. In ko jih tako gledamo, tavajoče po različnih desetletjih, kako mladi so bili v tridesetih, kako zreli v petdesetih in kako jih je Matilda vohala v sedemdesetih, se (žal) le še bolj zavemo zoprne resničnosti uvodnih dveh posklov.

Ita Rina

Zakaj tak teatralen uvod? Ita Rina, naša največja in žal edina mednarodna filmska zvezda, bi letos dopolnila 90 let. Bi, če ne bi leta 1979 dobila glavne vloge v filmu, ki

se snema v večnost in za katerega scenarije piše Janez Evangelist, režiser je pa itak za nas na križu umrl. Budva je bila njena zadnja postaja, Vojna režiserja Veljka Bulajića, njen zadnji film. Začelo se je v Divači, kjer se je rodila železničarju in gospodinj, in življenjepis z razstave - v sodelovanju sta jo pripravili Slovenska kinoteka in Moderna galerija - pravi, da se je rada igrala s frnikulami. Pomembno? Morda, vsekakor pa so bile pomembne njene velike oči, nosilke lepote njenega obraza, ki ji je prinesel naziv najlepše Ljubljančanke, popeljal pa jo je tudi na lepoto tekmovanje, ki ga je priredilo neko ameriško podjetje. Izbralo je najlepšo v desetih evropskih državah. Finala se iz precej čudnih razlogov ni udeležila, vseeno pa je dobila ponudbo hiše Petra Ostermayra. In tako se je mlada Ita, takrat še Ida Kravanja, odločila poskusiti srečo v Berlinu. V prvem filmu Kaj otroci prikrijevajo staršem je v špiči še izpisano njeno pravo ime, v drugem, Dva pod nebesnim svodom, pa že umetniško. Temu je sledil velik prodor, botroval pa mu je češki režiser Gustav Macharty, ki ji je ponudil glavno vlogo v Erotikonu. Sledi vloga v Oswaldovi ekranizaciji Wedekindovega Prebujenja in vrhunec v Obešenjakovi Tončki režiserja Karla Antona. Vse to se je zgodilo v štirih letih od 1927 - 1931... Erotikon bo na sporedu Kinoteke 5. 12., Obešenjakova Tončka 9. 12.,...in Življenje teče dalje, film, ki ga je posnela leta 1935 z Vaclavom Kubasekom, 11. 12. Ita je celo zavrnila Hollywood, ni pa zavrnila Miodraga Djordjevića, s katerim se je poročila 1931, kar pa je počasi pomenilo zaton njene igralske kariere - Miodrag ni imel prevelike želje Ito deliti s publiko. Nastopila je sicer v še nekaj filmih, zadnji je bil že omenjeni Vojna Veljka Bulajića.

Na otvoritvi razstave je Majda Širca, državna sekretarka za kulturo, poudarila, da Ida Kravanja ni bila samo lep obraz, pač pa tudi dobra igralka. Spomladi si bomo lahko ogledali dokumentarni film o njej, njegov avtor pa bo Silvan Furlan.

Zoran Gabrijan

Krščansko znamenje na rimski čeladi

Dva nizozemska amaterska arheologa sta pri Venloju odkrila ostanke rimske čelade s krščanskim znamenjem, izvirajoče najverjetneje iz časa med letoma 350 in 400. Grški začetnici Kristusovega imena, X in P, sta prvi dokaz, da so take monograme zares vezovali tudi na čelade rimskih vojakov.

Nunine težave z zavezami

BOJANA KUNST: SESTRA - PRVA IZVEDBA RADIJSKE IGRE O RAZMIŠLJANJH NEKE NUNE - V SPOREDU RADIA MARIBOR

RADIJSKA IGRA

Radijska igra Sestra, ki jo je napisala Bojana Kunst, režiral Igor Stromajer, govorila pa Minu Kjuder, je monolog o notranjih napetostih, trkih, celo spopadih različnih pogledov, iskanj in spoznanj v človeku, zavezane za vse večne čase neki zelo zgodnji odločitvi, prezgodnji za ohranjanje trdnosti njene dokončnosti. Izraža pa vso večplastnost te izjemno zapletene problematike, ko je verujoča zavezanka razpeta med svetlobo in temo, med navdušenje in obup, predvsem pa se vedno znova opoteka v dvome, v poskuse begov iz prezahtevne danosti, ki do njih po vsej verjetnosti sploh ne bo nikoli prišlo.

Igra je en sam boj s samo seboj nune (oziroma zapisanke neke ideologije), ki naj ne bi več nikoli dvomila in se spreminjala. Predstavlja njeno nemoč, njen strah pred samostojnim odločanjem in vendar razbeljeno željo po njem. Na koncu celo napoveduje, da bo odšla iz strogega sistema zaveze in se svobodno s sanmi spustila po snegu in neznano dolino, vendar so njene zadnje besede, ki zve-

nijo sicer podjetno, izrazito dvoumne: "In potem...". Pričajo namreč lahko o pogledu naprej, drugam, ali pa nazaj, k znanemu, nepremaganemu. Bi se stavek, povedan do konca, glasil: "In potem bom hitela v toplo, razviharjeno življenje z vsemi nevarnostmi, skušnjavami, porazi in zmagami, grdotami in lepota-mi...?" Ali pa: "In potem se bom spet vrnila v sistem, na njegove dolge hladne hodnike, v hladne sobe in k pustim, hladnim obredom...".

Poleg tega osnovnega dramskega spopada v posamezniku, zvonečega izrazito molovsko in poslušalčevo negotovost s svojo temno razpetostjo gradečega, sodijo med sugestivnosti stvaritve opazovanja in spoznanja o zdiscipliniranem zrelem telesu, polnem notranje mladosti, o preperlem oklepu let namesto gladke kapljicaste kože, o želji po spokojnem kotlu miru v nas-

protju z vretjem mladosti, o ognju za spuščeni vekami... Govor je o nasprotjih, o zatiranju enih v korist drugih, o upravičenosti samo enih. Ker nekateri mislijo, da je tako laže živeti. Vendar se motijo. Zapletena večplastnost ni težja, temveč lažja. Saj je naravna in s tem človeška.

Režija in igralka sta poskrbeli za iskrenost in prepričljivost večplastnega, zapletenega lika sestre. Posamezne izpovedi so ločevali zvoki trdih korakov na kamnitih tleh (večinoma enakomerno počasnih, le na koncu nekam hite-čih), kovinsko zvenenje zapirajočih se vrat, brnenje dvigal, vesoljarsko daljni pogovori (avtor tonskega posnetka: Branko Kosi). In nastala je izvedba, ki na različnih ravneh prepričljivo govori o težavah z zavezami za vse večne čase.

Lojze Smasek

Turistična agencija SONČEK 062/22 080 22

INTRADE SAMSUNGOVO NOVOLETNO DARILLO ZA VAS OD 29. NOVEMBRA DALJE

TELEVIZORJI:

CB 3373 T - ekran 37 cm, 100 prog., hyperband, TTX, menu	- 36.990 SIT,	darilo 10.601 SIT
CB 5073 T - ekran 51 cm, 100 prog., hyperband, TTX, menu	- 49.990 SIT,	darilo 8180 SIT
CB 5320 T - ekran 55 cm, 100 prog., hyperband, TTX, menu	- 58.990 SIT,	darilo 11.410 SIT
CX 5944 W - ekran 63 cm, 100 prog., hyperband, TTX, zoom, preklop 16:9, stereo, menu	- 89.990 SIT,	darilo 17.430 SIT
CX 6844 W - ekran 70 cm, 100 prog., hyperband, TTX, zoom, preklop 16:9, stereo, menu	- 94.990 SIT,	darilo 20.110 SIT

VIDEOREKORDERJI:

SV 203 X - 2 glavi, hyperband, VPS, VISS, SHOW VIEW, ATS, mono	- 36.990 SIT,	darilo 9000 SIT
SV 403 X - 4 glave, hyperband, VPS, VISS, SHOW VIEW, ATS, mono	- 45.990 SIT,	darilo 3490 SIT

CAMCORDER:

VP - A 12 - 8 mm, 32xzoom, 320000 pixels, mono, DSE, AE, dalj.	- 89.990 SIT,	darilo 21.580 SIT
SCM 6700 - radio, 2 kas., CD, 2 x 20 W, gramofon, dalj.	- 39.990 SIT,	darilo 9000 SIT
MAX 630 - radio, 2 kas. - Full Logic, 3 x CD, 2 x 200 W, S.R.S., Dolby B, dalj.	- 59.990 SIT,	darilo 17.510 SIT
MAX 445 - radio, 2 kas., 3 x CD, 2 x 60 W, dalj.	- 44.990 SIT,	darilo 11.910 SIT

KOLIČINE SO OMEJENE! MOŽNOST NAKUPA NA VEČ ČEKOV! DODATNI POPUSTI S KARTICO ZVEŠTOBE.

Mlinska ulica 22, MARIBOR, telefon 062 22 66 00, faks 062 22 66 13

Pričakujemo vas od 9. do 19. ure, v soboto od 9. do 18. ure.

Na vas čakajo tudi drugi artikli iz SAMSUNGOVEGA programa.